

Jakub Isański, dr hab.

Społeczne aspekty turystyki i podróżowania (30h, wykład).

Celem zajęć jest przedstawienie studentom najważniejszych socjologicznych koncepcji podróżowania i turystyki, społecznych skutków masowej mobilności przestrzennej, oraz współczesnych form spędzania czasu wolnego związanych z turystyką.

1. Wstęp – Podróżowanie i turystyka, definicje i rodzaje turystyki.

Mobilność społeczna na przestrzeni wieków (handel, podboje, pielgrzymki, edukacja, turystyka); podróżowanie jako forma kontaktu międzykulturowego, metafizyka podróżowania, podróżnik jako obcy w lokalnej społeczności.

- Mączak A. (1980), *Społeczność podróżujących, Wielkie oczekiwania i codzienne wrażenia*, w: *Życie codzienne w podróżach po Europie w XVI i XVII w.*, wyd. PIW, Warszawa, ss. 139-172, 288-295,
- MacCannell D. (2002), *Zwiedzanie a struktura społeczna*, w: *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, wyd. Muza, Warszawa, ss. 61-88,
- Margis C., *O podróżowaniu*, w: *Zeszyty Literackie*, nr 93, 2006 nr 1, ss. 55-65,
- Wieczorkiewicz A. (2008), *Apetyt turysty. O doświadczaniu świata w podróży*, wyd. Universitas, Kraków,

2. Migracje zarobkowe a turystyka.

Polskie migracje współczesne, migracje i zmiana społeczna, koncepcja transferów społecznych, współczesne migracje w Europie.

- J.Eade, S.Drinkwater, M.Garapich, *Class and Ethnicity - Polish immigrants in London*, CRONEM, 2007
- Goldin Ian, Cameron Geoffrey, Balarajan Merra, (2011), *Exceptional People. How Migration Shaped Our World and Will Define Our Future*, Princeton University Press, Princeton and Oxford
- Golka Marian, (2012), *Cywilizacja współczesna i globalne problemy*, Oficyna Naukowa, Warszawa
- *Migracja – wyzwanie XXI wieku*, (red.) Maciej St. Zięba, Lublin 2008
- Ministerstwo Gospodarki. Departament Analiz i Prognoz, 2007, *Wpływ emigracji zarobkowej na gospodarkę Polski*

3. Turystyka kulturowa, ekstremalna, miejska i inne nowe rodzaje turystyki

Globalizacja i jej skutki globalizacji dla turystyki, ekonomiczny, społeczny i kulturowy wymiar globalizacji w turystyce (kulturowe ograniczenia podróżowania), przykłady międzynarodowych inicjatyw zmniejszających negatywne skutki turystyki

- *Metodologia badań turystów zagranicznych. Wstępne założenia metodologiczno-organizacyjne*, publikacja Instytutu Turystyki, Warszawa, październik 2004,
- Skalska T., (2004), *Aktualne trendy w europejskich badaniach nad zagranicznym ruchem turystycznym*, w: *Metodologia badań turystów*

zagranicznych. Wstępne założenia metodologiczno-organizacyjne, publikacja Instytutu Turystyki, Warszawa, październik 2004,

- Swarbrooke J., Horner S, (1999), *Consumer Behaviour in Tourism*, Reed Educational and Professional Publishing Ltd, Great Britain,
- www.polskihimalaizmzimowy.pl

4. Socjologiczne koncepcje turystyki, turystyfikacja.

Socjologia turystyki, turystyka kulturowa, podróżowanie i turystyka a wielokulturowość, tożsamość podróżnika, podróżowanie we współczesnym świecie, społeczne role turysty i tubylca – gościa i gospodarza, kulturotwórcza rola turystyki.

- Huizinga J., 2000, *Homo ludens*, PWN, Warszawa,
- MacCannell D., 2001, *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, Wyd. Literackie Muza, Warszawa.
- Nieszczerowska M., 2004, *Umiejscowiona rozrywka*, w: Karnawalizacja. Tendencje ludyczne w kulturze współczesnej, Wyd. Naukowe U AM, Poznań.
- Simmel G.(2005), *Obcy*, w: Socjologia, wyd. PWN, Warszawa, ss. 300-304,
- Woźniak A., Isański J., (2012), *Turystyka a nauki społeczne*, w: Kazimierczak M. (red.) *Turystyka w humanistycznej perspektywie*, wyd. AWF Poznań

5. Badania ruchu turystycznego w Polsce i na świecie

- Dann G., Nash D., Pearce Ph., (1988), *Methodology in tourism research*, w: *Annals of Tourism Research*, vol. 15, Pergamon,
- Isański J., Podemski K. (2008), *Niektóre problemy metodologiczne badań turystów i instytucji turystycznych*, w: Z.Młynarczyk, A.Zajadacz (red.), *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki. Tom II, Zasoby antropogeniczne. Krajobraz. Ruch turystyczny. Seria Turystyka i Rekreacja - Studia i Prace*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, ss. 141-149.
- Kane M.J., Tucker H., (2004), *Adventure tourism: the freedom to play with reality*, w: *Tourist Studies* 4(3), SAGE,
- Malesa E., (2004), *Badania statystyczne turystyki realizowane przez GUS w świetle wymagań Unii Europejskiej*, w: *Metodologia badań turystów zagranicznych. Wstępne założenia metodologiczno-organizacyjne*, publikacja Instytutu Turystyki, Warszawa, październik 2004,
- *Metodologia badań turystów zagranicznych. Wstępne założenia metodologiczno-organizacyjne*, publikacja Instytutu Turystyki, Warszawa, październik 2004,

6. Wielokulturowość i skutki rozwoju turystyki.

Turystyka jako narzędzie komunikowania międzykulturowego

- Butler Richard, (2005), *Problemy miejsc recepcji turystycznej ze zrównoważonym rozwojem*, w: Winiarski Ryszard i Wiesław Alejziak (red.), *Turystyka w badaniach naukowych w Polsce i na świecie*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, Kraków – Rzeszów
- Edensor T. (2004), *Reprezentacje narodu: szkockość a Braveheart*, w: *Tożsamość narodowa, kultura popularna i życie codzienne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, ss. 181-219,
- Golka Marian, (2010), *Imiona wielokulturowości*, ZYSK, Warszawa

- MacCannell Dean, (1992), *The tourist papers. Empty meeting grounds*, Routledge, London&New York,
- Podemski Krzysztof, (2004), *Socjologia podróży*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań,
- Urry John, (2000), *Consuming Places*, London&NY,
- Veblen T. (1998), *Konsumpcja na pokaz*, w: Veblen T., *Teoria Klasy Próżniaczej*, wyd. Muza, Warszawa, ss. 56-81,

7. Nowe technologie w turystyce.

'Era Thomasa Cooka' i masowa turystyka w XXI wieku, podróże zorganizowane na przełomie XX i XXI wieku, historia turystyki zorganizowanej, standardy turystyki zorganizowanej (wymiar społeczny), ilościowa charakterystyka turystyki najnowszej, paradoksy samounicestwiania turystyki; mechanizmy tworzenia i instytucjonalizacji atrakcji turystycznej, mechanizmy marketingowe kreowania atrakcji i ich wizerunku, cykl życia atrakcji turystycznej, marketing etniczności, marketing wartości społecznych, cechy atrakcji turystycznej i prognozy krótkoterminowe.

- Morin E. (2005), *Kultura czasu wolnego*, w: *Antropologia kultury. Zagadnienia i wybór tekstów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, ss. 555-562,
- Bell D. (2005), *Od etyki protestanckiej do postawy konsumpcyjnej*, w: *Antropologia kultury. Zagadnienia i wybór tekstów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, ss. 521-527,

8. Zagrożenia związane z rozwojem turystyki

Turystyka odpowiedzialna i turystyka luksusowa, turystyka jako narzędzie rozwoju zrównoważonego sustainable development, ciemna strona turystyki – punkt widzenia gospodarzy, autentyczność w turystyce i indywidualnych doświadczeniach turystycznych, autentyczność zagubiona czy autentyczność porzucona, atrybuty i kategorie autentyczności atrakcji turystycznej i pamiętki turystycznej – w oczach gości i gospodarzy, instrumentalizacja autentyczności w celach komercyjnych, kulturotwórcza rola społecznego pożądanego autentyczności, rekonstrukcje wydarzeń historycznych jako jeden z przejawów poszukiwania autentyczności.

- Cohen E. (2005), *Turystyka i kataklizmy w badaniach naukowych: fale tsunami w południowej Tajlandii*, w: Winiarski R., Aleziak W.(red.), *turystyka w badaniach naukowych*, wyd. AWF Kraków, ss. 87-122,
- MacCannell D. (2002), *Inscenizowany autentyzm*, w: *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, wyd. Muza, Warszawa, ss. 143-169,
- *30 lat w Indiach, Pamiętniki ks. Władysława Michała Zaleskiego delegata apostolskiego*, Wybór i opracowanie Izabella Rusinowa, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1997,
- responsible travel

<http://www.responsibletravel.com/copy/responsible-tourism>

- sustainable tourism

<http://www.sustainabletourism.net/>

- pro-poor tourism

<http://www.propoortourism.org.uk>

9. Przyszłość turystyki.

Prognozowanie trendów turystycznych w krótkiej i średniej perspektywie czasowej

Turystyka rodzinna, budget travel, backpacking, educational tour i long-haul journey jako sposoby młodzieży na zdobywanie wiedzy o świecie, rewitalizacja i renowacja zapomnianych i zniszczonych atrakcji, przewodnik turystyczny na tle rozwoju turystyki, współczesne formy dokumentacji i prezentacji wspomnień z podróży, wyznaczniki makdonaldyzacji we współczesnej turystyce zorganizowanej, mak-turysta i mak-atrakcja jako przykłady socjologicznych typów idealnych w turystyce, standaryzacja oczekiwań i możliwości ich zaspokajania; parki tematyczne, wodne i inne przykłady aranżacji i konsumpcji przestrzeni służącej przyciąganiu turystów, enklawy turystyczne.

- Ritzer G. (1999), *Wprowadzenie do makdonaldyzacji*, w: Makdonaldyzacja społeczeństwa, wyd. Muza, Warszawa, ss. 16-45,
- Barber B. (2000), *Teledliteratura i parki tematyczne McŚwiata*, w: Dżihad kontra McŚwiat, wyd. Muza, Warszawa, ss. 148-171,
- Baudrillard J. (2005), *Precesja symulaków*, w: Symulakry i symulacja, wyd. Sic!, Warszawa, ss. 5-56,
- Strony internetowe Instytutu Turystyki w Warszawie (www.intur.com.pl),
- World Tourism Organisation (www.wto.org),
- World Travel&Tourism Council (www.wttc.org).

10. Turystyka i nowoczesności

Rodzaje konsumpcji turystycznej, konsumpcja turystyczna a zmiany powodowane w środowisku społecznym, przyrodniczym, kulturowym; pamiątka turystyczna jako cel wyjazdu, rodzaje pamiątek turystycznych.

- Bardel Michał (2006), *To samo zobaczyć gdzie indziej*, „Znak”, nr 7-8.
- Finlay Hugh, Everist Richard, Wheeler Tony (1996), *Nepal, a Lonely Planet travel survival kit*, Lonely Planet, Hong Kong,
- Hughes George (1995), *Authnticity in Tourism*, w: Annals of Tourism Research, vol. 22 No 4, ss. 781-803,
- Levi-Strauss Claude (1964), *Smutek Tropików*, PIW, Warszawa,
- Mayhew Bradley, Plunkett Richard, Simon Richmond (2000), *Central Asia. Weave your way along the Silk Road*, Lonely Planet, Melbourne, Oakland, London, Paris,
- Owsianowska Sabina (2003), *Przekaz wartości w tekście przewodnika turystycznego*, w: „Zeszyty Naukowe WSB w Poznaniu” Nr 4/2003, ss. 121-139.
- Singh Sarina, Brown Lindsay, Jones Owen Bennett, i in. (2004), *Pakistan&the Karakorum Highway*, Lonely Planet, Hong Kong,
- Storey Robert, Goncharoff Nicko, Harper Damian i in. (1998), *China*, Lonely Planet, Singapore,

Zaliczenie przedmiotu

można uzyskać na podstawie przygotowania i przedstawienia prezentacji składającej się z 15 slajdów, pokazującej jedno z poniższych propozycji:

- 1) przedstawienie założeń wstępnych do przygotowania użytecznej aplikacji mobilnej odwołującej się do tematyki turystycznej;
- 2) przedstawienie historii i stanu aktualnego prowadzonego przez siebie bloga o tematyce turystycznej;
- 3) przedstawienie wybranego przez siebie miejsca, wydarzenia lub innego elementu związanego z niezagospodarowanym potencjałem turystycznym

Prezentacja, składająca się z 15 slajdów, powinna zawierać materiały graficzne wykonane przez autorkę/autora (zdjęcia, tabele, wykresy, rysunki) oraz składać się z następujących części:

I slajd tytułowy: tytuł 2-zdania, imię i nazwisko autorki/autora

II wstęp teoretyczny, 3-4 slajdy zawierające prezentację aktualnego stanu omawianego zjawiska, definicje, nazwiska najważniejszych autorów i krótką charakterystykę ich myśli;

III przedstawienie zjawiska, 4-5 slajdów o omawianym przez siebie zjawisku

IV omówienie zjawiska, 5-6 slajdów zawierających omówienie, komentarz, rekomendacje, podsumowanie i najważniejsze wątki prezentacji

V slajd kończący, zawierający dane bibliograficzne o wykorzystanych źródłach.

Terminy:

- 1) ostatnie zajęcia października, prezentacja 2-3 slajdów z przedstawionym tematem, uzasadnieniem jego wyboru i najważniejszymi założeniami
- 2) ostatnie zajęcia listopada, prezentacja 4-5 slajdów z dotychczasowym stanem zaawansowania prac, pierwszymi ustaleniami i ew. pytaniami do dyskusji z audytorium
- 3) ostatnie zajęcia w styczniu lub termin dyżuru uzgodniony wcześniej z wykładowcą, obowiązkowa, prezentacja 15-minutowa z krótką dyskusją z audytorium na koniec.